

Eliza Reid (Island)

Narozena 1976 v Ottawě. Kanadsko-islandská spisovatelka, publicistka a po zvolení svého manžela na post prezidenta v roce 2016 také první dáma Islandu. Vystudovala mezinárodní vztahy na Torontské univerzitě a historii v Oxfordu. Po přestěhování na Island v roce 2003 se věnovala publicistice, psala pro anglickojazyčné islandské časopisy *Iceland Review* a *The Reykjavík Grapevine*. Jako první dáma se angažuje v otázkách spojených s udržitelným turismem a rovností lidských práv. Do literatury vstoupila anglicky psanou knihou *Secrets of the Sprakkar: Iceland's Extraordinary Women and How They Are Changing the World* (2022, Tajemství sprakkar: Výjimečné Islandanky a způsoby, jakými mění svět), v níž na příbězích konkrétních žen zkoumá, proč se Island pravidelně umísťuje na předních příčkách žebříčků posuzujících rovnoprávnost mužů a žen.

ukázku přeložil Pavel Drábek

Přistěhovala jsem se na Island z lásky v roce 2003. Bylo mi dvacet sedm let. Než jsem na podzim 1998 potkala svého budoucího manžela, Gudniho Jóhannessona, veškeré mé povědomí o této zemi bylo to, že poznám vlajku, kde je na mapě a že hlavní město je Rejkjavík (a to jen díky hodinám a hodinám strávených v 80. letech hraním *Where in the World is Carmen Sandiego* na počítači Commodore 64). Netušila jsem ovšem, že už tehdy se Island pokládal za jedno z nejlepších míst na světě pro život ženy. Jedinečné snoubení historie, lidí, nařízení a šťastných náhod vytvořilo zemi, která je blíže než která jiná na dosah zlatému středu v rovnosti pohlaví.

S Gudnim jsme se potkali během postgraduálního studia na Oxfordské univerzitě v Anglii, dva cizinci z mnoha na jedné z oxfordských kolejí, St. Antony's, která se specializovala na mezinárodní studia. Gudni byl první Islandan na St. Antony's a jeden z nemnoha, kteří tehdy na Oxfordu studovali. Mne, dvaadvacetiletou Kanadanku, co vyrůstala na malém statku v údolí Ottawy, lákala jeho tajuplná národnost. Byl mlčenlivý, vlastnil mnoho knih a jinak jen máloco a zdaleka nepil tak náruživě jako ostatní studenti (a já si myslela, že takoví jsou Islandani všichni). Také byl vysoký, pohodář a jeho střídavý, o to však účinnější humor byl suchý až kamenný a v sebeironii si nezádal s britským.

Přestěhovala jsem se za oceán do Anglie jen pár měsíců po univerzitě v Kanadě a další studium mi posloužilo jako záminka poznat jinou zemi, zadlužit se ještě víc a odložit rozhodnutí, jak vlastně chci se svým životem naložit. Můj studijní kroužek se dělil na dvě skupiny. Na jednu stranu to byli lidé jako já, kteří se svou pílí zasloužili o přijetí na jedné z nejprestižnějších univerzit světa, ale zároveň jsme dávali přednost mnohem méně přínosným činnostem (nevynechala jsem jediný pokec v hospodě nebo karbanický večírek pokeru a neobtěžovala jsem se, když tam tehdejší český prezident Václav Havel pronesl svůj vlivný proslov, protože jsem věděla, že mě z toho nikdy nebude nikdo zkoušet). Na druhou stranu mezi námi byli mnohem zkušenější lidé. Mnozí přinesli velké oběti, aby se na Oxford dostali, opustili zaměstnání, pilně si šetřili nebo si i rozvrátili rodinu. Byli tam, aby z toho vyzískali pokud možno maximum.

Gudni samozřejmě nejenže poslouchal proslov zmíněného protikomunistického disidenta, ale dokonce se účastnil události jako uvaďeč. U každé knihy bez ohledu na téma si nejdřív přečetl rejstřík, jen aby zkontroloval, jestli tam není něco o Islandu. Vystříhoval si z novin články na nejružnější témata, ať už to byla historiografie nebo slavní sportovci, a uspořádal si je přepočlivě do své systematické kartotéky pro případ, že by je náhodou v dálné budoucnosti mohl třeba potřebovat do článku nebo proslovu (což bylo mnohem prozíravější, než si budoucí prezident tehdy vůbec uvědomoval).

Z tohoto chování a z několika šedivějších čupřin kolem spánků jsem usoudila, že je o trochu starší než já, možná že má i otřelých dvacet šest. Jedné půlnoci na večírku v jednom zakouřeném napěchovaném podzemním bytě, když jsem se pokusila tohoto záhadného, leč tichého muže poznat o něco dříve, se letmo zmínil, že byl během pádu Berlínské zdi univerzitní student. Já jsem byla v roce 1989 v osmé třídě.

„Kolik ti teda vlastně je?“ zeptala jsem se, když mi došlo, že můj odhad jeho věku byl nepatříčně optimistický.

„Je mi třřřicet,“ usmál se a jeho r zahrčelo poněkud víc, jako když mluvíte islandsky.

„To přece není možné,“ pomyslela jsem si, jak si vzpomínám. Byla půlnoc. Dva flamendři, co se patrně jménem ani neznali, se v rohu muckali. Kouř cigaret visel ztěžka ve vzduchu. Nikdo, kdo má třřřicet, by určitě nechtěl tak pozdě přebývat v takovém prostředí. Kývla jsem, usrkla piva a zavedla hovor na jiné téma. „Co plánuješ na prázdniny?“ Byla půlka listopadu, ale lidi si už začali kupovat letenky na Vánoce, až trimestr skončí.

„Zajedu navštívit dceru,“ odpověděl nonšalantně, jako by to bylo nabíledni a netřeba se na to vůbec ptát. Skoro jsem pivo vyprskla. Co jiného bys asi dělal. Jestli je svět skutečně tak naruby, že tu o půlnoci flirtuju s mužem, co má na krku čtyři křížky, pak je samozřejmě dokonale logické, že má i dítě a krásnou ráčkující nordickou rodinu doma na Islandu, kterou nějak za ty dva měsíce, co se známe, opomenul zmínit. To poněkud nabouralo moje plány dalšího flirtu se sympatickým vikingem. Game off, pomyslela jsem si, jako by celý náš hovor byl jen přátelák v hokeji někde na silnici a můj osobní život jen projíždějící auto.

„Aha, chápu. A co její maminka?“ troufla jsem si.

„Tu nenavštěvu,“ odpověděl a nespustil ze mne oči.

Game on.

Gudni byl mezi mými přáteli první rozvedený. Nezmínil se nikdy o své čtyřleté dceři, protože v rámci lehké konverzace mezi studenty, kteří se právě potkali, se málokdo ptá na děti a on zrovna není ten typ, který by říkal víc, než je bezprostředně nutné. Během oné určující dekády coby dvacátník dodělal první magisterské studium, počal dítě, oženil se a pak smírně rozvedl a nakonec se přesunul do Anglie. Byl o osm let starší než já, tehdy o více než třetinu mého života, ale jaksi se stalo, že jako studenti jsme byli oba na stejné rovině. Byla s ním legrace.

Než skončil akademický rok, byl z nás pár. O osmnáct měsíců později jsme už spolu bydleli v bytečku v hrabství Hampshire: on dokončoval PhD z historie a já jsem pracovala v prodeji a marketingu pro poněkud snobskou firmičku s dvoustletou historií, která teprve nedávno přestala používat oslovení paní (Mrs) a slečna (Miss) a přešla na křestní jména. (Označení Ms neoficiálně používali, zdá se mi, jen pro rozvedené a lesbičky.) Během týdne Gudni podstoupil dvaapůlhodinovou cestu vlakem a metrem do Úřadu veřejných záznamů (dnes Národní archiv) nedaleko Kew kousek za Londýnem, aby se prohraboval zápisy o britsko-islandských vztazích. Já jsem pomáhala psát marketingové brožurky o tom, jak poznat podvržená farmaceutika nebo luxusní zboží, a prakticky denně uváděla na pravou míru všechny, kteří se mě ptali, odkud ve Státech pocházím. Po večerech jsem se učila základní fráze v islandštině, nordický jazyk, který se takřka nezměnil za posledních zhruba 1100 let, kdy byl ostrov osídlen. Z CD-ROMu jsem se učila užitečné fráze jako třeba Kde je tu železniční stanice? (na Islandu nejsou vlaky) nebo Kde je pláž? (malá část ostrova zasahuje do arktického kruhu).

A měla jsem plán – tak nějak. Gudni končil studia, dopisoval 350-stránkovou dizertaci o rybářských konfliktech v severním Atlantiku ve 20. století a pochopitelně se chtěl vrátit na ostrov, kde mu mezi prsty utíkalo dětství jeho dcerky Rut (i když nás pravidelně navštěvovala a on skoro každé léto trávil s ní na Islandu). Pokud máme zůstat spolu, bude to pouze a jedině na Islandu, tedy alespoň dokud nedospěje. A pokud se tam mám s Gudnim přestěhovat, tak to bude nastálo. Budu se tam muset nějak začlenit a najít si své místo, a to nejen jako jeho družka. Nechtěla jsem nic jen tak na zkoušku a nechtěla jsem si to nějak usnadňovat, že bych sekla se soužitím, když na mě v prosinci v deset dopoledne dolehne úzkost z věčné tmy nebo když neporozumím islandské konverzaci během večírků. Pokud tohle má být hlavní představení mého života, tak ať se rovnou vdám, ať se právně jeden druhému zavážeme, dokud nás smrt nerozdělí.